

Krešimir Šimić

MILAN STANIVUKOVIĆ – OFICIR (1912-1944.)

(o sedamdesetoj godišnjici rođenja)

U danima ustanka 1941. godine na području kotara Nova Gradiška i Okučani bilo je deset partijskih ćelija sa 58 članova i 24 kandidata za člana Partije¹⁾ i to je bila snaga koja je stanovništvo ovog kraja povela u oružani ustanak. Organiziranom i intezivnom partijskom radu pridonijele su prva i druga okružna partijska konferencija održane u samo predvečerje rata 1940. godine. Drugoj prisustvuje i Rade Končar, sekretar CK KPH, a na njoj se raspravljalo o vanjsko-političkoj situaciji, o okupaciji Češke i Poljske i pripremanju naroda za obranu zemlje.²⁾

Prvih dana okupacije novoformirana ustaška vlast na novogradiškom i okučanskom području upućuje putem letaka, dobošara i razglasne stanice poziv narodu da preda oružje. One osobe koje to nisu učinile poslije poziva bile su uhapšene ili strijeljane već u svibnju 1941.³⁾ Hapse se komunisti, Srbi, Židovi i viđeniji građani koji nisu pristali da surađuju s novom vlasti.

Mnoge napredne građane i komuniste rat zatiče kao vojnike i oficire u redovima starojugoslavenske vojske i oni se nakon aprilskog sloma vraćaju kućama povezujući se i obnavljajući rad partijskih organizacija.

Jedan od takvih naprednih ljudi i komunista, koji se odmah po kapitulaciji vraća na novogradiško i okučansko područje, jest i narodni heroj Milan Stanivuković-Oficir.

Milan Stanivuković rođen je 4. svibnja 1912. u Kleniku, zaseoku sela Vrbovljani kod Okučana, u siromašnoj obitelji zemljoradnika, koji je osim Milana hranio još osmero djece. Milanov otac imao je pet jutara zemlje ali je to bilo malo da se prehrani tako brojna porodica pa su roditelji radili i na zemlji bogatijih seljaka i na izvlačenju klada na Psunju. Milan je u školi dobro učio i kada je završio osnovnu školu u Vrbovljanima, otac nije imao dovoljno novaca da bi mu omogućio više školovanje. Ipak je uspio da preko dobrotvornog društva „Pravednik“ isposluje novčanu potporu za izučavanje svom sinu trgovačkog zanata u Prokuplju. Milan nije bio oduševljen ovakvim očevim izborom, ali je marljivim učenjem završio zanat i vratio se u svoje rodno mjesto. Odavno je osjećao

u sebi poriv prema vojničkom pozivu te odlazi u podoficirsku školu u Beograd. Po završetku podoficirske škole 1932. godine službovao je u Sarajevu i Banja Luci. Službuje vrlo kratko a zatim se ponovo vraća u Beograd u artiljerijsku školu i nakon položenog ispita unaprijeđen je u čin potporučnika. U Beogradu se uzdiže društveno i politički. Postaje svjedokom korumpiranosti jednog režima, njegovog odnarođivanja i vezanosti za politiku sila Osovine koja dovodi do sve veće fašizacije društva. Službujući u adutantskom odjeljenju Ministarstva vojske i mornarice Kraljevine Jugoslavije dolazi u doticaj s napredno orijentiranim oficirima u ministarstvu koji imaju veze s Partijom i tu postaje član KPJ.

Aprilski rat zatiče Stanivukovića na vojničkoj dužnosti u Slovenskoj Bistrici. Izdajnička vlada i Generalštab nakon kratkotrajnog rata predali su zemlju okupatorima, vojska se masovno predavala u ruke neprijatelja i odvođena u zarobljeništvo. Malo je bilo onih koji su se u tom kratkom ratu borili za svoju zemlju, a još manje onih koji nisu položili oružje. Stanivuković se ne predaje, već nastoji da se što prije prebaci do svog rodnog mjesta i da stane u redove onih koji će povesti narod u obranu zemlje.

Nakon nekoliko dana dolazi u Klenik i odmah počinje tražiti veze s partijskom organizacijom Nove Gradiške. Povezuje se s Dušanom Čalićem, Nadom Dragosavljević, Čedom Grbićem, Josipom Krajačićem, koji dolazi na ovo područje poslije hapšenja članova Okružnog komiteta Partije. U svibnju Stanivuković sudjeluje u formiranju okučanske partijske organizacije te prikuplja oko sebe pouzdane ljude a osobito omladinu. Iz ove grupe, koja se okuplja oko Stanivukovića iz okučanskog kraja, razvit će se prva oružana grupa na ovom području, koja će izvesti i prvu diverzantsku akciju na željezničkoj pruzi kod Okučana. Ovu akciju su uz Milana izveli i Andrija Petković, Bogdan Kljajić, Bogdan Savurdić, Milan Resanović, Lazo Šupica, Nikica Vujasinović, Milivoj Savanović, Dušan Radulović i Đuka Milosavljević.⁴⁾ Tu svoju prvu akciju na željezničku prugu, Milan je opisao ovako:

„Tri puta išli smo na prugu dok smo uspjeli uzeti otiske od šarafa. Onda nam je kovač Savurdić napravio ključ. Tim ključem odvili smo te noći šarafe na tračnicama između Bodegraja i Lađevca. Kad smo završili povukli smo se nešto dalje i čekali. Vrijeme je prolazilo, a vlak nikako da naiđe. Već smo se pobojali da ne stigne patrola i sve ne otkrije. Postajali smo nestrpljivi. Minute se strašno otegle. Onda smo začuli tutnjavu. Primicao se sve bliže i bliže. Kad je došao na mjesto gdje smo odšarafili tračnicu bljesnulo je, a zatim smo čuli strašnu lomljavu. Lokomotiva i sedamnaest vagona survali su se u grabu. Po jaucima ranjenih i mnoštva malih eksplozija zaključili smo da je to bio voz kakav smo željeli. Drugi dan smo dobili podatke od naših ljudi sa željeznice da smo stvarno survali njemački vojnički vlak pun vojnika i ratnog materijala.“⁵⁾

U tim predustaničkim danima kuća Stanivukovića u Kleniku postaje sigurno sklonište svih onih koji su bježali pred ustaškom vlasti da bi izbjegli hapšenje. Kuća ih je hranila a Milan ih je čuvao. Iz tih dana njegovi ratni drugovi

sjećaju ga se kao čovjeka niskog rasta, preplanulog lica, plavih očiju, obučenog u grubo seljačko odijelo, skromnog, jednostavne i razgovorljive ličnosti. Iz svakog njegovog pokreta vidjelo se da za njega rat nije gotov. Za njega je rat tek počinjao.

Nakon ove prve Stanivukovićeve akcije i drugih koje su slijedile na ovom području, formira se, početkom studenog, Psunjski partizanski odred a za komandira trećeg voda postavlja se Milan Stanivuković kojem su drugovi dali ratno ime „Oficir“.

Oficirova grupa dobiva zadatak da pojača aktivnost u Posavini, južno od pruge Zagreb-Beograd, rušeći prugu između Okučana i Nove Gradiške, te da napadne neprijateljsko uporište Novu Varoš.

Nisu ni slutili da će na tom prvom zadatku doživjeti i svoje prvo vatreno krštenje iz kojeg se neće vratiti nitko osim Milana. Grupa se pod vodstvom Stanivukovića prebacila preko pruge između Bodegraja i Okučana u Vrbovljane s namjerom da izvrši neke manje akcije i mobilizira nove borce. Prilikom prelaza preko željezničke pruge grupu su primijetili čuvari pruge koji su odmah obavijestili žandarmeriju u Okučanima. Žandari su odmah formirali jednicu od nekoliko desetina ljudi i u toku noći krenuli u Vrbovljane tragom partizanske grupe čiji se trag poznao po snijegu. Milan se sa svojim drugovima smjestio kod očeve kuće u Kleniku. Sam se smjestio u kući a petorica drugova u dvorišnom štaglju na sjeniku. Nisu postavili straže te su žandari noću lako opkolili kuću, i u jutro, pred samo svitanje, pozvali partizane na predaju. Grupa se nije predala i u trosatnoj borbi vođenoj u jutarnjim satima, grupa je junački izginula a Stanivuković, iako ranjen, uspije pobjeći. U toj borbi poginuli su: Nikica Vujasinović iz Bodegraja, Gojsko Vojnović iz Benkovca, Ilija Ostojić iz Livađana, Milivoj Savanović iz Bodegraja i Savo Studen, rodom iz Bosne.⁶⁾

Milanu je bilo teško kad god bi se sjetio te akcije i svojih mrtvih drugova. Smatrao se krivim za njihovu pogibiju. Skrivao se jedno vrijeme u okolnim selima Posavine a zatim se prebacio u Bosnu. Priključio se krajiškim partizanima. Tu se borio čitavu zimu i svojom hrabrošću kao da osvećuje svoje mrtve drugove. Kako se vidi iz dopisa Štaba II krajiškog narodnooslobodilačkog odreda Štabu slavonskog narodnooslobodilačkog bataljona u ožujku 1942. godine, on je taj koji upoznaje krajiške partizane o stanju pokreta u Slavoniji.⁷⁾

U cilju omasovljenja i bolje organizacije oružanog ustanka na području Hrvatske, drug Tito izdaje naredbu, početkom siječnja 1942. godine, da se na području Hrvatske formiraju operativne zone. Nakon naredbe formira se početkom veljače i III operativna zona za područje Slavonije i Srema. Pred štab zone, kao najvažniji, postavljeni su slijedeći zadaci: povezivanje partizanskih jedinica, planiranje akcije većim snagama, proširenje slobodne teritorije i rušenje najvažnijih komunikacija.

Nakon ovakve reorganizacije dolazi i do stvaranja, na prijedlog Glavnog štaba Hrvatske, u ožujku 1942. godine od svih jedinica koje operiraju na teritoriju Slavonije 1. slavonskog narodnooslobodilačkog partizanskog odreda.

Neposredno prije formiranja odreda rukovodstvo slavonskih partizana traži od krajišnika da se Milan Stanivuković kao iskusni rukovodilac vrati u Slavoniju.

Za komandanta novoformiranog odreda postavljen je Karlo Mrazović-Gašpar a za političkog komesara Bogdan Crnobrnja. Milana Stanivukovića zapala je dužnost komandira 5. četom u 1. bataljonu u odredu koji je imao 930 boraca.⁸⁾

Milan je cijelo proljeće i ljeto ratovao sa svojom jedinicom oko pruge Beograd-Zagreb svakodnevno je rušeći te uništavajući neprijateljska utvrđenja. Po drugi put je ranjen u istu ruku. Nije htio da se liječi jer je smatrao da se s takvom rukom svezanom maršom oko vrata može ratovati.

Za daljnji razvoj oružane borbe u Slavoniji od posebnog značaja je bilo vojno savjetovanje održano 11. i 12. kolovoza 1942. godine kojem su prisustvovali članovi Povjerenstva CK KPH, III operativne zone i narodnooslobodilačkih partizanskih odreda. Razmotrena je vojno-politička situacija u Slavoniji, kritički analiziran dotadašnji rad i razmotreni nedostaci u jedinicama. Savjetovanje je donijelo i niz značajnih odluka vojno-političkog karaktera u cilju unapređenja narodnooslobodilačkog pokreta na slavonskom području.⁹⁾

Nakon savjetovanja slijedilo je niz akcija slavonskih partizanskih jedinica na području cijele Slavonije, koje su imale velikog uspjeha kako po broju prikupljenog ratnog materijala tako i po odjeku koje su imale kod stanovništva što je rezultiralo u brojnom prilivu novih boraca u jedinice. Među rukovodstvom oružanog ustanka u Slavoniji stvoreno je uvjerenje da su sazreli svi preduvjeti za formiranje jedne veće operativne jedinice. Tako je stvorena 1. slavonska narodnooslobodilačka brigada 11. 10. 1942. u Budićima (općina Pakrac) koja je u svom sastavu imala četiri bataljona. Za komandanta brigade postavljen je Bogdan Crnobrnja, za polit-komesara Ranko Zec, a za njihove zamjenike Radojica Nenezić i Pero Car. Za šefa štaba postavljen je Milan Stanivuković.¹⁰⁾

Stanivuković nije samo vrstan organizator, hrabar komandant već i politički djeluje. Potpisuje letak srpskih rodoljuba partizanskih jedinica Slavonije upućen Srbima Slavonije i Srema kojim ih poziva da se ujedine s Hrvatima u borbi protiv okupatora i njegovih domaćih izdajnika u što većem broju u borbi.¹¹⁾

Novu brigadu čekale su i nove borbe. Nakon jedne teške borbe, štab brigade dao je odmor borcima u selu Gradište, potkraj listopada. Dok su se odmarali iznenada su brigadu počeli mitraljirati neprijateljski avioni a onda je uslijedio snažan napad njemačke pješadije. Neprijatelj je uspio, nakon višesatne bitke, da potisne brigadu iz sela. Među ranjenima bili su komandant brigade Bogdan Crnobrnja i njegov načelnik štaba Milan Stanivuković.¹²⁾ Bio je teško ranjen kroz prsni koš u pluća šrapnelom od granate. Morao je duže vrijeme odležati u bolnici II slavonskog narodnooslobodilačkog partizanskog odreda.¹³⁾

Poslije oporavka nalazi se na dužnosti načelnika štaba 4. divizije. Nakon borbi vođenih sa divizijom oko Garešnice i u Požeškoj kotlini, zamjenik komandanta divizije Mate Jerković u Izvještaju štaba 4. divizije Glavnom štabu narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske pohvaljuje ga jer je on „vještim manevrima nanio u tri maha neprijatelju ogromne gubitke, zarobio mnogo neprijateljskog oružja i vojnika i provodio kroz najjušću mrežu neprijateljskih zasjeda bataljone 16. i 18. brigade gotovo bez gubitaka.¹⁴⁾

U svibnju 1943. godine dolazi do reorganizacije slavonskih partizanskih jedinica i do formiranja Prvog slavonskog korpusa (kasnije VI). Za novog komandanta 4. divizije, koja ulazi u novi korpus, postavljen je Milan Stanivuković-Oficir.¹⁵⁾

Njegova divizija početkom lipnja napada Kutjevo, Ferovac, Ljeskovicu i u tim akcijama zarobljava mnoštvo naoružanja.¹⁶⁾ Neposredno nakon toga divizija je vodila veliku bitku za Našice. U izvještaju koji je pretpostavljenom štabu uputio nakon te akcije Stanivuković kaže: „Uporište Našice nakon 20 sati borbe bilo je likvidirano. Najjači otpor davali su žandarmeri, kojih je bilo oko 80 dobro utvrđenih u žandarmerijskoj kasarni. U ovoj akciji zaplijenjeno je 5 puško-mitraljeza, 6 ručnih mitraljeza, 1 laki bacač sa 40 mina, 200 pušaka i 30000 metaka, 2 sanduka bombi i zarobljeno 180 domobrana.... U svim ovim akcijama i borbama borci naših jedinica izvršavali su zadatke postavljene pred njih s puno poleta i oduševljenja. Njihova borbena disciplina je na visini i spremni su na ispunjavanje daljnjih zadataka“.¹⁷⁾

Koliki je ugled stekao Milan Stanivuković među narodom Slavonije i svojim borcima, rječito govori prijedlog Oblasnog komiteta KPH za Slavoniju Centralnom komitetu KPH da se nađe među 27 delegata za osnivačku skupštinu ZAVNOH-a.¹⁸⁾

Da bi podstakla brži razvoj ustanka na području sjeverozapadne Hrvatske i Hrvatskog Zagorja, 4. divizija koja mijenja ime u 12. diviziju, dobiva zadatak da povede određene oružane akcije na ovom području uz sudjelovanje Kalničkog odreda. Od ovih jedinica formira se operativni štab na čijem se čelu nalazi Mate Jerković. Njegov zamjenik je Milan Stanivuković.¹⁹⁾ Operativni štab ima zadatak da izvede ove akcije i koordinira rad jedinica. Jedan od najvećih uspjeha u ovom putu slavonskih partizanskih jedinica bilo je oslobođenje Lepoglave²⁰⁾ a zadatak Milana Stanivukovića bio je da vodi pregovore prije napada na kaznionu s njenim upraviteljem.²¹⁾

Nakon niza uspješnih akcija izvedenih na ovom slavnom putu po ovom području jedinice su se vratile u Slavoniju. Stanivuković kao komandant 12. divizije upućuje pismo svojim borcima u kojem daje ocjenu njihova puta i kaže da „naši borci pokazali su se u ovim borbama dorasli svim teškoćama i pokazali se, da su u stanju da razbiju svaku neprijateljsku jedinicu u sukobima na otvorenom terenu“ a zatim im se obraća neposredno: „Vi ste se pokazali pravi heroji u sukobima s omraženim neprijateljem našega naroda, vi se niste uplašili čeličnih

tenkova koji su jurišali na vas....vi ste pokazali da ste u stanju da za izvršavanje postavljenog zadatka učinite najnapornije marševe i da podnosite sve napore i gladovanja.... Naše putovanje može se smatrati uspješnim također i u pogledu pripreme hrvatskog naroda za mobilizaciju. Hrvatski narod vidio je našu snažnu vojsku, vidio je da se mi borimo za istinsku slobodu i interese hrvatskog i ostalih naroda Jugoslavije, vidio je da je borba našega naroda opravdana i da tu borbu treba pomagati... Pred našu diviziju postavljaju se novi zadaci, koje ćemo mi izvršiti sa uspjehom i nastaviti našu borbu do kraja pobjedonosnog završetka, koji više nije daleko.²²⁾

U toku ljeta 1943. godine Stanivukovićeve jedinice vrše u Slavoniji osiguranje žetve²³⁾ a sredinom kolovoza likvidiraju neprijateljsko uporište Mali Bastaji²⁴⁾ te vrše diverzije na prugama Pakrac-Suhopolje i Virovitica-Čačinci, ruše cestovne i željezničke mostove²⁵⁾, a u rujnu 1943. godine 12 divizija Milana Stanivukovića ruši prugu Slatina-Čačinci, Rajić-Nova Gradiška i napada Dragalić.²⁶⁾

Sredinom rujna iste godine Stanivuković rukovodi akcijom svoje divizije na neprijateljsko uporište Đulovec u kojoj zarobljava oko 150 domobrana i mnoštvo ratnog materijala.²⁷⁾

U listopadu 1943. dolazi do velike neprijateljske ofanzive jedinica 187. nje-mačke divizije, 16. i 18. ustaške bojne i 939. hrvatske legije na područje djelovanja Diljskog odreda. Neprijatelj je u ovoj ofanzivi, koja je imala za cilj da uništi odred, popali selo Paučje, bolnicu, ambulantu i ostale pozadinske ustanove, popalio samo selo Paučje. Stanivukovićeve jedinice vode borbu sa neprijateljem oko Rozmajerovca, Zdenkovca, Svibokovca, Gradišta i Kutjeva sprečavajući na taj način nadiranje neprijatelja na područje Paučja. Kao komandant, Stanivuković iz ovih akcija stječe dragocjena iskustva koja mu koriste u narednim borbama. On kaže: „U vođenim borbama na terenu zapazilo se, da ako se neprijatelj želi opkoliti ili udariti ga bočno ili s leđa, pokret naših jedinica koje imaju ovaj zadatak mora biti brz, jer samo na taj način može se postići uspjeh. 1) U drugom slučaju neprijatelj redovno uspije se izvući iz teške situacije po njega, a pokreti naših jedinica, koji se odvijaju sporo i sa zakašnjenjem dolaze na cilj jedino postignu zamaranje boraca i besciljan utrošak vremena. 2) Upotreba naših teških oruđa, a specijalno teških bacača u borbi protiv neprijatelja na terenu, za vrlo kratko vrijeme neprijatelj se razbije, jer se boji naših teških oruđa.“²⁸⁾

Krajem 1943. godine 12. divizija Stanivukovićevo vodi borbe na đakovačkom području. U napadu na Đakovo, s namjerom da ga zauzme, nakon jednodnevne borbe mora se povući uz zarobljavanje nekoliko desetina gestapovaca, 150 pušaka, 1 teškog mitraljeza i 3 puškomitraljeza.²⁹⁾ U isto vrijeme dio njegovih jedinica likvidira jako neprijateljsko uporište Gorjani. U 13 satnim borbama zarobljavaju 58 feldžandara a ubijaju 104, a od ratne opreme zarobljavaju 5 teških mitraljeza, 2 laka bacača, 5 puškomitraljeza i 120 pušaka.³⁰⁾

Ređaju se nove borbe za Sibirj, Gromačnik i Okučane u kojima stiču borci nova iskustva. Stanivukovića povlače iz teških bitaka jer mu rana na plućima ne dozvoljava veće napore. Postavljen je za načelnika štaba VI korpusa. Rad u Štabu VI korpusa nije bio njegov život. Njegov život su bili njegovi drugovi u operativnim jedinicama, u borbenoj vatri, na osmatračnici. Nastojao je da svaki slobodni trenutak iskoristi da ode do svojih boraca u 12. diviziju dok ga na komandnom mjestu ove slavne jedinice zamjenjuje Nikola Demonja. Neprestano je zahtijevao od svojih drugova u štabu da ga prebace u borbene jedinice.

Nakon pogibije Nikole Demonje na čelo 12. divizije ponovo dolazi Milan Stanivuković-Oficir i s njom odmah ide iz okršaja u okršaj. U rujnu 1944. godine na velikom narodnom zboru u Đakovu izabran je za člana Oblasnog odbora narodnooslobodilačke fronte za Slavoniju.

Pred kraj 1944. godine 12. divizija vodi borbe u Istočnoj Slavoniji gdje su se pregrupirale znatne neprijateljske snage nakon proboja naših jedinica preko Dunava kod Batine. Osobito su naše jedinice vršile snažne napade na komunikacije neprijatelja kako bi se spriječio dovoz ratnog materijala i pojačanje u ljudstvu na sektor Sremskog fronta. Borbe su se vodile naizmjenično sa napadima jedinica 12. divizije i protunapadima neprijateljskih snaga.

27. prosinca 1944. godine dijelovi 12. divizije sa štabom nalazili su se na području Levanjske Varoši. Neprijateljske jedinice su jakim snagama napadale položaje 12. divizije i u jednom trenutku u borbi su postale nadmoćnije. Milan Stanivuković kao komandant divizije donosi odluku da se njegove jedinice povuku. U minobacačkoj vatri neprijatelja jedna granata je pala neposredno do Stanivukovića i eksplodirala. Milan Stanivuković-Oficir, proslavljeni komandant 12. divizije, ostao je na mjestu mrtav. Tu u najžešćoj borbi, gdje je uvijek smatrao da mu je mjesto, prestao je život prvog narodnog heroja Slavonije.

Odluku o proglašenju Milana Stanivukovića-Oficira za narodnog heroja donijelo je Predsjedništvo AVNOJ-A na prijedlog Vrhovnog komandanta Jugoslavenske armije Josipa Broza Tita u ožujku 1945. godine, za osvjedočena herojska djela na bojnopolju i herojsko držanje pred neprijateljem. Orden narodnog heroja najveća je čast, koju iskazuje predstavništvo naroda Jugoslavije, narod i domovina najboljim borcima za slobodu domovine. Ona se podjeljuje za iznimnu smionost i odlučnost, koju mogu pokazati jedino oni, koji su do kraja pobijedili lične sklonosti i potpuno se predali borbi za slobodu i veličinu svoga naroda.³¹⁾

Ova vijest nije iznenadila borce VI slavonskog korpusa i narod Slavonije koji su tih dana vodili svoje posljednje bitke za oslobođenje svoje zemlje. Oni su znali da je Milan Stanivuković jedan od onih oficira starojugoslavenske vojske koji beskrajno volio svoju domovinu i svoj narod. Milan Stanivuković bio je vojnik, u pravom smislu te riječi, bio je rukovodilac od koga su prve partizanske grupe u Slavoniji, zatim naše brigade i divizije naučile vrlo mnogo

u pogledu ratne vještine i svladavanja sve većih i složenijih zadataka, koji su tokom vremena stavljeni pred naše jedinice.

Nosilac Ordena „Partizanske zvijezde“ I reda, on je ostao borac, koji je svojim ličnim junaštvom bio podstrek i primjer ostalima, i nije bilo borbe a da ga se ne bi vidjelo u prvim redovima, izazovnog, jakog i neustrašivog.

O njegovom prijateljskom i toplom prilaženju ljudima, o drugarstvu koje je gajio prema suborcima, već je mnogo napisano i rečeno. Bio je voljen.

Naročito će 12. divizija ostati usko povezana s njegovim imenom: bijaše dugo vremena njenim komandantom, na kojoj je dužnosti i poginuo.

Rodna ga je zemlja primila kao dragocjen dar. Ranjavan nekoliko puta, on joj je poklonio svoju krv, svoje dane i noći, svoju sposobnost i trud, i konačno, dao joj je svoj život. Zato će ostati vječan.

Milan Stanivuković-Oficir prvi je slavonski borac, koji je primio čast narodnog heroja. Slavonski ljudi i žene odužit će mu se neizbrisivom uspomenom, koračajući vjerno njegovim stopama koje se svijetle preko njihovih polja i šuma.³²⁾

A narod đakovačkog kraja na 40. godišnjicu ustanka naroda i narodnosti Jugoslavije podići će mu spomen-bistu u mjestu gdje se prekinuo njegov život da ga se sadašnja i buduća pokoljenja sjećaju i uče na njegovu djelu.

BILJEŠKE

1. Prilog građi za historiju NOP Slavonije 1941. HIS Slavonski Brod 1965. str.187
2. Prilog građi.... str. 45
3. Prilog građi...str. 46
4. Narod sebi, Narodno sveučilište „Matija Antun Reljković“ SUBNOR Nova Gradiška Nova Gradiška 1977. str. 160
5. Jači od smrti, Lykos, Zagreb 1961. str. 256
6. Prilog građi....str. 72
7. Građa II, HISB, 1963. str. 78
8. Građa II, str. 102 - 103
9. Katalog izložbe „Razvoj ustanka u Slavoniji“ Muzej radničkog i narodnooslobodilačkog pokreta za Slavoniju i Baranju u Slavonskom Brodu, Slavonski Brod 1981.
10. Građa III, HISB, 1964. str. 180
11. Građa III, str. 272
12. Građa III, str. 344
13. Građa III, str. 328
14. Građe V, HISB, 1966. str. 106
15. Građa V, str. 221
16. Građa VI, HISB. 1968. str. 17 - 18
17. Građa VI, str 43
18. Građa VI, str. 168
19. Građa VI, str. 355
20. Građa VI, str. 388
21. Građa VI, str. 388

22. Građa VI, str. 509
23. Građa VII, HISB, 1970. str. 56
24. Građa VII, str. 84
25. Građa VII, str. 216
26. Građa VII, str. 320
27. Građa VII, str. 436
28. Građa VIII, HISB, 1973. str. 209
29. Građa IX, HISB, 1981. sr. 438
30. Izbor iz štampe NOP u Slavoniji, HISB 1968. str. 230
31. Narodni borac, br. 18, 1945. god. I, str. 1, Muzej radničkog i NOP za Slavoniju i Baranju u Slavonskom Brodu, Zbirka NOB, Fond štampe
32. Isto kao 31

1. Dušan Čalić i Milan Stanivuković sa grupom boraca na Psunju ispod sela Bobara prosinca 1941. godine

2. Polit-komesar 2. čete 1. slavonskog bataljona Čedo Grbić i komandir Milan Stanivuković

3. Rukovodioci 12. divizije: Anđelko Kučišec referent saniteta, Milan Stanivuković komandant, Marijan Cvetković polit-komesar i Stevo Begović informativni oficir, 1943.

4. Milan Stanivuković komandant, Rade Knežević zamjenik komandanta i Marijan Cvetković polit-komesar 12. divizije

5. **Grupa** rukovodilaca 12. divizije: Ivan Senjuk-Ujak polit-komesar 12. brigade, Marijan Cvetković polit-komesar 12. divizije, Milan Stanivuković komandant 12. divizije i Josip Antolović Komandant 12. brigade

6. Milan Stanivuković i Marijan Cvetković

7. Rukovodioci slavonskih jedinica sa komandantom Glavnog štaba Hrvatske Ivanom Rukavinom krajem 1943. Među njima i Milan Stanivuković u donjem redu prvi s desna

8. Načelnik štaba VI korpusa Milan Stanivuković, polit-komesar VI korpusa Vlado Janić, zamjenik komandanta Glavnog štaba Hrvatske Petar Drapšin, Komandant VI korpusa Mate Jerković i zamjenik komandanta VI korpusa Bogdan Crnobrnja

9. Petar Drapšin i Milan Stanivuković

10. Štab 12. divizije na Ravnoj gori 1944.

11. Milan Stanivuković, Nikola Demonja i Otmar Kreačić, ljeto 1944.

12. Milan Stanivuković i Nikola Demonja

13. Komandant 12. divizije Milan Stanivuković predaje prelaznu zastavu u takmičenju komandantu 12. brigade Ivanu Senjuku Ujaku 1944.

14. Vlado Janić, Milan Stanivuković, Petar Drapšin i Mate Jerković sa predstavnicima engleske i američke vojne misije u Slavoniji 1944.

Sve fotografije u prilogu teksta: Muzej radničkog i NOP za Slavoniju i Baranju u Slavskom Brodu, Zbirka NOB

MILAN STANIVUKOVIĆ — OFFICER

(AT THE 70TH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH)

Milan Stanivuković-Officer was born in Klenik hamlet of the village Vrbovljani near Okučani in 4 th of may 1912. He had tag finished primary school in Vrbovljani and the merchants trade in Prokuplje (Serbia). After that he finished non-commisioned officer school with success in Belgrade and was on duty as an army senior in Sarajevo and Banja Luka. In the army he gets in touch with progressive officers and dust before the war he became the member of the KPJ. At the beggining of the war he was in Slovenska Bistrica and without surrendbring fie went back to his native village. There he immediately started gathering arms and young people. With his group he carried out the first enterprises on the Belgrade-Zagreb railway and by the end of the year he joined the Psunj partisan unit. In the winter of 1941. he is in Bosnia and when the ist Slavonian Unit was organised he become the chief of a batalion. In the 1st Slavonian brigade he was the chief-of staff of the brigade. Soon he became the comander of the 12th division. After he had been wounded he become the chief-of-staff for the 6th corpus and then again the comander of the 12th division. On this duty he was all to his death, 27th of december 1944 near the village of Levanjska Varoš. On the proposan of the Comander -in-chief of jugoslav army Josip Broz Tito, the Presidency of AVNOJ brought the decision that Milan Stanivuković is proclaimed a national hero. This happened in march 1945, and so he became the first national hero in Slavonia. At the place where he had died people of Đakovo region in july 1981. erected a monument for the future generations to remembder at and learn from Milan Stanivuković deed.